

EL TEMPS QUE CORRE PER **JOAN F. MIRA**

Valencianisme polític (1)

“Hom podia escriure, investigar, pintar, cantar, fantasiejar sobre un futur lliure i feliç, predicar la revolució, qualsevol cosa, pensant que ho feia en un espai moral i nacional diferent de l'espanyol. Qui no entenga això com un alliberament, segurament no pot entendre una part essencial d'aquesta història.”

Fa alguns dies vaig participar, a la Fundació Bancaixa de València, en un acte quasi-acadèmic ben poc habitual: la commemoració dels vint-i-cinc anys d'un llibre, en presència de l'autor. Al nostre país –i en qualsevol altre– hi ha pocs llibres que provoquen recordatoris públics i acadèmics en algun aniversari assenyalat: *El valencianisme polític* d'Alfons Cucó és un d'aquests pocs, i no sense moltes raons. És cert que, en aquell acte, jo no figurava entre els actors en tant que professional de la història contemporània sinó en tant que “professional de l'amistat” amb l'autor, i els meus comentaris no van ser tan il·lustrats com els dels meus companys de taula. Després, però, he pensat més coses que podia haver dit. Les que intentaré explicar ací, per exemple.

Quan Alfons Cucó preparava el seu llibre, a finals dels anys seixanta, ell i jo i alguns altres –ja disculparan que parle en primera persona del singular o del plural: és biografia– ja començàvem a saber quin país havíem rebut dels pares i dels avis, i quina era per damunt damunt la història, i quin volíem que fóra el futur. Un país oblidat d'ell mateix, un país en bona mesura desfet, i per tant un país que havia de recobrar la idea de ser alguna cosa, un país per refer. Aquesta idea de refer un país, mai no havia funcionat ací amb una potència pròpia: era com un descobriment, com una fantasia de tornar a escriure la història i d'inventar-se un futur. Del llibre de Cucó es desprèn una sensació diàfana: que en aquest país, abans del 1936, havia existit un valencianisme cívic, certament, però havia existit poc. I el valencianisme cívic i cultural havia existit menys encara. A diferència de la història del catalanisme (i què hi farem, si per entendre'ns acudim sempre a la comparació inevitable), al País Valencià mai no va ser possible projectar eficaçment una ideologia nacional alternativa a la ideologia espanyola: ni en el camp de la cultura, ni en la producció intel·lectual, ni en la política de masses. No vull dir que aquesta ideologia no tinguera cap existència: existia, però de manera precària i vacil·lant, i sobretot de manera marginal i sense capacitat de projectar-se al centre del debat acadèmic, a la

universitat (hi havia “debat acadèmic”, a la València dels anys deu o dels trenta?, hi havia realment *universitat* com a factor de la vida social?), a la premsa, al conjunt de la producció cultural, o als programes dels partits majoritaris. L'*alternativa nacional*, ideològica, cultural i política, començava a ser possible durant els anys de la República, però la República va durar massa poc, i quan moltes coses estaven a punt de quallar –inclosa la política, inclòs l'Estatut del País Valencià, i no de la “Comunitat”– vingué aquell 18 de juliol del trenta-sis. Ho recorda Cucó en la darrera línia del seu llibre.

La qüestió, l'estranya qüestió, és que trenta anys després d'aquell 18 de juliol, sí que hi havia al País Valencià una ideologia nacional alternativa a la dominant espanyola. La “ideologia nacional fusteriana”, per entendre'ns. Alternativa, antagònica, i amb el fantàstic projecte d'arribar a ser general, hegemònica i normal. Era un projecte perfectament necessari: era l'inici d'una descolonització intel·lectual, moral, mental, cultural, i fins i tot personal. Per escriure història, literatura o filosofia, per llegir traduccions del rus o del grec, per pintar o fer escultures, per compondre cançons, per imaginar-se un lloc entre els pobles d'Europa, ja no calia ser *nacionalment* espanyol, no calia *pensar-se espanyols*, com havia calgut durant més de dos segles. I sobretot, no calia pensar-se espanyols per fer política. Hom podia escriure, investigar, pintar, cantar, fantasiejar sobre un futur lliure i feliç, predicar la revolució, qualsevol cosa, pensant que ho feia en un espai moral i nacional diferent de l'espanyol. Qui no entenga això com un alliberament, no pot entendre una part essencial d'aquesta història.

L'altra qüestió és més complicada. Perquè dels anys seixanta fins ara, la cultura descolonitzada l'hem feta passablement bé. Una cultura moderna que és bastant més que una pila de llibres: és també un cercle molt extens d'actituds morals i racionals. Però la política l'hem feta molt malament. Ja sé que això és fàcil de dir ara que ja es tanca un cicle i que tenim una perspectiva de trenta anys. Ja sé, també, que si aquesta afirmació fóra una acusació, seria injusta i estúpida. Continuarà.